

Siroki vár

A VÁR TÖRTÉNETE

Sirokban található hazánk egyetlen barlangvára, nevének eredetét szép monda örzi.

„Hatalmas vár állott a sziklabércen. A vár ura, az Öreg Darnó király biztonságban érezhette magát várában. Féltő gonddal nevelte egyetlen gyermekét. Az ifjú királyfi csak vadászgatott a gyönyörű vidéken özeke, szarvasokra... Egyszer a patak közelében járva valaki felnézett rá. Egy pórleány, akinek hajlékony volt a dereka, kék a szeme, s dús haja varkocsban omlott a vállára. Így kezdődött. A lányt Tarnának hívták, és ezután a királyfi többször járt arrafelé. S az idő gyorsan szaladt. Az öreg Darnó hiába várta a megszokott időben haza a fiát. Elindult hát, hogy megkeresse. Meg is találta őket és nagyon megharagudott. Tarna édesapját szigorúan megbüntette, a fiát pedig elküldte messze felejtetni. A két fiatal szívét ülte a bú. Beteg lett mind a kettő. Hírét vette ennek a király, megbocsájtott fiának és érte küldött. Első út a gyógyulás felé vezette az ifjút, sietett meglátogatni azt, akit nem tudott elfelejteni. Amint megy, szomorú szemű kis menetet lát az apró házak között... Lehajtott fejével kísérnek egy koporsót. Az ifjú nézi, nézi, majd előrántja kardját, és fájdalommal kardjába dől. Ezen a napon mindenki sírt a faluban, megeredt az eső is. Siratta az is a fiatalokat. Nagyokat sóhajtott az öreg Darnó is fájdalommal. A szép Tarna meghalt. Együtt temették el őket ott, ahol a két kis patak összelelkezik. Így lett a község neve is Sirok,

s így kapta a kis patak a szép Tarna nevét. Az öreg Darnó pedig azóta is gyakran felnyög fájdalmában, sírok, sírok...”

A Bükk és a Mátra határán a Tarna-patak észak felé kiszélesedő völgye felett áll a vár. A középkorban a Tarna-völgyében észak felé vezető utak lezárására és ellenőrzésére igen alkalmas helyen épült, bár elsősorban földesúri magánvár volt, stratégiai szerepet alig játszott. A honfoglalás után a Mátra vidékét az Aka nemzetség uralta, a nemzetség egyik ága, a Borh-Bodon ág vette birtokba az ősi pogány várat a mai fellegrvár helyén. A név akkor csak a várra vonatkozott, magát a települést Sirok-aljának nevezték. A község későbbi eredetű mint a vár, mert a várat a régi feljegyzések először 1267-ben említik, míg a község első írásos említése 1302-ben történik Sirák névalakban, később 1389-ben nevezik meg egy oklevélben. Károly Róbert a várat királyi várrá nyilvánította. Az 1400-as évek végétől egy évszázadon át az Ország család uralta a térséget. A család legjelentősebb tagja Ország Kristóf – aki Nógrád megye főispánja és országbíró is volt –, akinek kedvelt tartózkodási helye volt Sirok. Ide hozta ifjú feleségét is Zrínyi Ilonát, a szigetvári hős lányát. Ezidőtájt növekedett meg a vár katonai jelentősége. Az 1555. évi gönci részleges országgyűlés elrendelte váraink megerősítését. Ország Kristóf 1561-ben megerősítette a felső várat, megépítette az ó-olasz bástyát és az alsó-várat, az őrséget pedig 100 lovasra egészítette ki.

SIROKI LÁTNIVALÓK

TÁJHÁZ

A falu központi részén, a várhoz vezető út mellett áll a műemléki védelem alatt álló lakóépület. A XIX. sz. közepén épített lakóházat többször átalakították. Alaprajzi elrendezése: szobakonyha-szoba-hátsó konyha, mely eredetileg kamra volt. Maga a lakóház is jelentős épület, de a lakóház udvari homlokzata előtt végigfutó törpeoszlopos, bimbófejezetes tornác kiemelkedő értékűvé teszi az épületet. Sirokban a viszonylag nagy számú bimbófejezetes, törpeoszlopos tornácú lakóház közül már csak ez az egy épület található meg. Az épületben eredetileg található szabadkéményt a megszállított harántfalakra épített dongaboltozattal fedték be. A lakóépülethez a telek hátsó része felé kapcsolódott egy romos istálló/csűr, ezt a felújítás során újjáépítették. A tájházban a hagyományos paraszti élet eszközei mellett külön szobában mutatják be a település palóc gyökereit.

BARÁT ÉS APÁCA SZIKLÁK, TÖRÖK ASZTAL

A vár tetejéről két magányos sziklát pillanthatunk meg. A különleges alakú sziklaalakzatok vulkáni működés közben a kráterből kiszóródott riolittufából keletkeztek. A köznyelv igen találóan a Barát és az Apáca neveket adta a szikláknak, mely utal a természet évezredes munkája nyomán kialakult formájukra. A kiszórt, laza anyagba óriási vulkáni bombák hullottak, és beágyazódtak. Az ellenállóbb kőzetek az alattuk levő puhábbakat megvédték az erózió pusztításától, és így formálódtak a kőzetek. A Barát és Apáca sziklákhöz kényelmes, bár kissé emelkedő sétaúttal eljuthatunk. Tovább sétálva a Török asztal a következő megálló. Nevét talán formájáról kaphatta, a lapos kő valóban emlékeztet asztalra. Innen páratlan kilátás nyílik a Bükk irányába. A séta után a várnyereg – az önkormányzat által – szépen rendben tartott tisztásán pihenhetünk meg.

Ennek az építkezésnek az emlékére helyeztetett el egy táblát az alsó vár kapuja felett, melyet a 18. században Bél Mátyás, majd később Rómer Flóris is látott. Így megerősítve a várat, Sirok is beépült a végvár rendszerbe, mint Eger legerősebb, legjelentősebb elővára Cserép és Szarvaskő mellett. A siroki várnak különösen nagy jelentősége volt, mivel a hódoltság peremvonalán állt, és közvetlen harcérintkezésben volt a törökökkel. Ország Kristóf halálával 1567-ben kihalt a család fiúága, az utódok azonban nem fordítottak figyelmet a vár állapotának megőrzésére. 1596 őszén a török elfoglalta a Siroki várat. A várat 1687-ben foglalták vissza, a töröktől elhagyott vár a kincstár rendelkezése alá került. A Rákóczi szabadságharc bukása után a várat még rövid ideig meghagyták, de a haditanács elvben már hozzájárult annak lerombolásához. 1713-ban a többi magyar várral együtt végleg lerombolták. A falak leomlottak, a kazamaták összedőltek, eltűntek a falak magasztására mélyített árkok, a törmelék több méter magasan feltöltötte a várudvart. A falu életét, sorsát meghatározó szerepe véglegesen megszűnt. 2012 őszén nyitotta meg újra kapuit kétéves felújítás után az alsó vár, ahol a kilátóteraszok mellett egy kiállítás is helyet kapott. A vár körül panorama sétaösvény épült, a várba pedig felvonóhídon át léphetünk be. Akinek pedig este visz arra útja, a díszkivilágításban csodálhatja meg a várat.

ÁLLANDÓ PROGRAMOK A SIROKI VÁRBAN

Június

- Siroki várnapok
- Mátrai múzeumok éjszakája

Július, augusztus

- Hálósákos éjszakák a Siroki várban

Október

- Siroki vár napja

ÁLLANDÓ PROGRAMOK SIROKBAN

Május

- Kőkúti majális

Július

- Rajztanárok alkotótábora

Július utolsó hete

- Nemzetközi motoros találkozó

December

- Adventi esték minden hétfőjén a Művelődési házban

www.sirok.hu | www.matrainfo.hu